ՀԱՅԿԱԶԵԱՆ ՈՒՂՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՆԵՐԱԾՈՒԹԻՒՆ

Armenian Church Library http://hygradaran.weebly.com

Լեզու եւ Գրութիւն

- Ուղղագրութիւնը ճիշտ գրելու ձեւ է:
- Լեզուն ունի երկակի կառոյց՝
- ձայնային համակարգ –
  – միաւորը “գիր”
- իմաստային համակարգ
  – միաւորը “բառ”
- լեզուների գրութիւնը յարմարացուած է այդ երկու միաւորների արդիւնաւէտ գրելու համար

Այբուբեն

- 36 գիր – Սբ. Մեսրոպ եւ Սբ. Սահակ 406թ.
- + 2 - Օ, Ֆ 11-12րդ դարերում, օտար բառերի համար
- գրերի օգտագործումը եւ բառերի գրութեան ձեւը մեծ մասով մնաց կայուն մինչեւ 1922թ., բոլոր հայերի, եւ հայերէնի բոլոր ձեւերի համար

Յետ-1922

Բաժանուեց գրելաձեւը. Սփիւռքում շարունակեցին Մեսրոպեան ուղղագրութիւնն օգտագործել, իսկ Սովետական Միութիւնում յօրինուեց

Սովետական գրելաձեւը

- 1922 – “մէկ ձայն-մէկ գիր” կարգախօսով

  վոչ, յեվ Յերեվան, որաթերթ,

  տղա յե, աղջիկ ե

  հանուեցին է, օ, ւ տառերը

  ինչպէս պարզեցման շատ փորձեր, չյաջողուեց՝ բացառութիւններ շատ կան՝ երրորդ, դեղձ, մարդ, շուրջ, փորձ, օդ, հոգի
- 1940 – վերականգնուեցին Մեսրոպեան որոշ կանոններ

Այլ լեզուների փորձը

- Ռուսերէն город, города, Новгород - горт, гарада, Новгрт
- Անգլերէն know, no; write, right, wright; worked, played, boarded, books, weeds
- Ֆրանսերէն` travaille, travailles, travaillent, et, est
- Ուղղագրութիւնը պահպանողական է:
- Պահպանում է լեզուամշակոյթի ներկայի եւ անցեալի միջեւ կապը, որը գրաւոր մշակոյթի ակունքն է:
- Իսկ հայերէնը իւրայատուկ է իր կայունութեան մէջ:

Սովետական գրելաձեւի հետեւանքները

- Խզուեց Սովետականն օգտագործողների կապը լեզուի մշակոյթի հետ
- Անսովոր եւ ոչ հարազատ դարձաւ մեր հոգեւոր եւ գրաւոր ժառանգութիւնը
- Տեղեկատուական կորուստ – աղաւաղուեցին բառերի իմաստային արմատները, թաքցուեց լեզուի կառոյցը
- Հայերէնի եւ հայերի մէջ ստեղծուեց բառերի գրութեան պատնէշ
- Համանունները շատացան, որը ցանկալի չէ կարդալու համար
- Մօտ 150 առաւել օգտագործուող բառերը ստացան "պարզեցուած" գրելաձեւ

Տեղեկատուութեան կորուստ

- Բառերի պատկերներն աղաւաղուեցին
- Արմատները խառնուեցին
- յօրինել => հորինել (արմատը՝ օրէն)
- հօտ/հոտ, հօր/հոր, յորդ/հորդ => հոտ, հոր, հորդ,
- շաքարաւազ, արագավազ => ավազ
- սեր, սէր => սեր
- սակայն՝ արշաւանք, Արմաշավանք =>ավանք
- Լեզուի կառոյցը խախտուեց, թաքցուեց

Գրաւոր լեզուի > 80% կարդալն է

Ինչքան տեղեկութիւն, ինչքան յստակութիւն, այնքան արդիւնաւէտ է գրաւոր լեզուն կարդացողի համար:

կը գրեմ աւելի հեշտ է վերլուծել աչքի եւ մտքի համար քան կգրեմ

հոտը սարից է գալիս

hoտը սարից է գալիս

սերը ո՞ւր է:

կատուի կատու   (արմատը պարզ երեւում է)

մատեան մատենադարան (ա-ի սղումով)

Օրինակ 1

Մինչ 1922թ., բոլոր հայերն ունէին նոյն լեզուի բառային մտապատկերները՝

սեր կարդալիս

միայն պատկերացնում էինք՝ կաթի սեր

Իսկ հիմա՝

սովետական ուղղագրութիւն օգտագործողները՝

սեր = թէ կաթի սեր, թէ Աստծու սէր

մինչ մնացած հայերը՝ Մեսրոպ Մաշտոցի նման հասկանում են միայն կաթի սեր

Օրինակ 2

Մինչ 1922թ., բոլոր հայերը ունէին նոյն լեզուի բառային մտապատկերներ՝

հոր կարդալիս

միայն պատկերացնում էինք՝ ջրհոր

Իսկ հիմա սովետական ուղղագրութիւն օգտագործողները՝

հոր = թէ՛ ջրհոր, թէ՛ հայր - հօր

մինչ մնացած հայերը՝ Մեսրոպ Մաշտոցի նման հասկանում են միայն ջրհոր

Անսովոր, ոչ հարազատ

Արդիւնքում, մեր լեզուի Մեսրոպեան գրելաձեւը եւ դրանով գրուած հոգեւոր եւ մշակութային արժէքների տեսքը դարձաւ անսովոր եւ ոչ հարազատ շատերի համար:

Հայր մեր, որ յերկինս ես, սուրբ եղիցի անուն քո: Եկեսցէ արքայութիւն քո, եղիցին կամք քո, որպէս յերկինս եւ յերկրի:

հաւատ, յոյս, սէր

Աստուած, Աստուծու, Աստուծոյ

Տէր ողորմեա

Լեզուի ամբողջական կառոյցը մասնատուեց

Նախկին Սովետական Միութեան տարածքում անսովոր է դարձել մեսրոպեան ուղղագրութիւնը եւ դրա համար խորթ է սովետական ուղղագրութիւն օգտագործողների համար: Մենք մեր ուղղագրութիւնից օտարացել ենք:

Գրական ստեղծագործական ներուժը աւանդական է՝ բխում է նախորդ գրութիւններից:

Արմատներից կտրուած գրաւոր մշակոյթը մեռնում է:

Ամփոփում

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
սեր	կաթի սեր, Աստուծոյ սէր
հույս	յոյս
հավատ	հաւատ
հարություն	յարութիւն
հանուն	յանուն
հոտ	հոտ (բոյր), հօտ (ոչխարի)
հոր	հոր (ջրհոր), հօր (հայր)
Աստված	Աստուած, Աստուծոյ

Որո՞նք են տարբերութիւնները

5 ձայն, 5 խումբ գրեր

[y]	յ, ե, իւ
[v]	վ, ու, ւ
[h]	հ, յ
[e]	ե, է
[o]	ո, օ

Օրինակներ

[y] – Պալեան, միութիւն, եօթ, լոյս

[v] – թիւ, հիւանդ, կատուի, գրւում, անցաւ, ԵՐԵՒԱՆ

[h] – Յիսուս, յանուն, յայտնի, արտայայտել, յետ-

[o] – մօտ, ովկիանոս

[e] – մէջ, գրէ, գրէք, կը գրէր, -օրէն

բառավերջի այ, ոյ – երեկոյ, քահանայ, չեմ կարդայ, կայ, *բայց* այո, նա, կարդա՛, Անգլիա, Արա, կեցցո,

Կարդալու 6 կանոններ

1. Բառասկզբի Յ, յ կարդացւում է հ
   Յակոբ, յուլիս, յունիս, յայտնի, անյայտ
2. Բառավերջի յ չի կարդացւում
   շուկայ, տղայ, երեկոյ, ***բայց*** միավանկ՝ հայ, թէյ, խոյ, նոյ
3. ու-ն ձայնաւորից առաջ կարդացւում է վ
   զուարթ, զտնուել, կատուի, յունուար, փետրուար
4. իւ-ը բաղաձայնից առաջ կարդացւում է յու
   անկիւն, հիւր, միութիւն, ***բայց*** թիւ, հիւանդ
5. ոյ-ը բաղաձայնից առաջ կարդացւում է ույ
   լոյս, գոյն, կապոյտ, ***բայց*** հոյակապ, գոյական
6. եա-ն, եօ-ն կարդացւում են յա, յո
   միութեան, հեշտութեամբ, Պալեան, երեկոյեան
   եօթը, արդեօք, ընտանեօք

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է հ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
յունիս	հունիս
յուլիս	հուլիս
յունուար	հունվար
Յիսուս	Հիսուս
Յակոբ	Հակոբ
Յովհաննէս	Հովհաննես
Յարութիւն	Հարություն
Յասմիկ	Հասմիկ

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է հ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
յայտ	հայտ
անյայտ	անհայտ
յետաձգելի	հետաձգելի
անյետաձգելի	անհետաձգելի
յիշելի	հիշելի
արտայայտել	արտահայտել
ակնյայտ	ակնհայտ
անյաղթ	անհաղթ

1. Բառասկզբում յ-ն կարդացւում է հ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
յարմար	հարմար
ամենայարմար	ամենահարմար
յաջող	հաջող
անյաջող	անհաջող
յաճախ	հաճախ
ամենայաճախ	ամենահաճախ
բայց՝ հող	հող
բայց՝ անհող	անհող

2. Բառավերջում չկարդացուող -յ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
գուլպայ	գուլպա
քահանայ	քահանա
պահածոյ	պահածո
հաւաքածոյ	հավաքածո
երեկոյ	երեկո
մեքենայ	մեքենա
կը կարդայ	կկարդա
չեմ կարդայ	չեմ կարդա

2. Բառավերջում կարդացուող -յ (5-6 բառ)

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
հայ	հայ
ճայ	ճայ
վայ	վայ
թէյ	թեյ
խոյ	խոյ
ամերիկահայ	ամերիկահայ

3. Ձայնաւորից առաջ ու-ն կարդացւում է վ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
նուէր	նվեր
դժուար	դժվար
գտնուել	գտնվել
նեղուէր	նեղվեր
լեզուի	լեզվի
ծուի	ծվի
լուալ	լվալ
հաշուեկշիռ	հաշվեկշիռ

3. Ձայնաւորից առաջ ու-ն կարդացւում է վ

Դասական-Մեսրոպեան	**Սովետական**
Սամուէլ	Սամվել
Մանուէլ	Մանվել
գրանցուես	գրանցվես
խօսուել	խոսվել
հաւաքուեն	հավաքվեն
որոշուի	որոշվի
բուի	բվի
բայց՝ վերարկուի	վերարկուի

3. ւ-ն կարդացւում է վ բառավերջում եւ ձայնաւորից առաջ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
Երեւան	Երեւան
տերեւ	տերեւ
անիւ	անիվ
գտնւում	գտնվում
թագաւոր	թագավոր
մոռացաւ	մոռացավ
հիւանդ	հիվանդ
աւազ	ավազ

4. իւ-ն կարդացւում է յու բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
անկիւն	անկյուն
սիւն	սյուն
կորիւն	կորյուն
գոյութիւն	գոյություն
հայութիւն	հայություն
միւս	մյուս
հիւթ	հյութ
բայց՝ հաշիւն է	հաշիվն է

4. իւ-ն կարդացւում է յու բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
հիւսիս	հյուսիս
նիւթ	նյութ
աղիւս	աղյուս
մեծութիւն	մեծություն
բարձրութիւն	բարձրություն
ձիւն	ձյուն
ճիւղ	ճյուղ
հիւսել	հյուսել

5. ոյ-ը կարդացւում է ույ բաղաձայնից առաջ

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
գոյն	գույն
լոյս	լույս
բոյն	բույն
յոյս	հույս
յոյն	հույն
թոյլ	թույլ
ծոյլ	ծույլ
կոյր	կույր

5. **ոյ-ը կարդացւում է ույ բաղաձայնից առաջ**

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>	<u>Սովետական</u>
կոյտ	կույտ
յոյժ	հույժ
նոյն	նույն
թոյն	թույն
սոյն	սույն
միեւնոյն	միեւնույն
ըստ արժանւոյն	ըստ արժանվույն

6. եա -ն կարդացւում է յա

Դասական-Մեսրոպեան	Սովետական
Սարգսեան	Սարգսյան
Արամեան	Արամյան
միութեան	միության
յայտնութեան	հայտնության
երկարութեամբ	երկարությամբ
համբերութեամբ	համբերությամբ
դժուարութեամբ	դժվարությամբ
օգնութեան	օգնության

6. եօ-ն կարդացւում է յո (3-4 բառ)

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

եօթ
արդեօք
ընտանեօք
եօթանասուն
քանեօթ
երեսունեօթ

<u>Սովետական</u>

յոթ
արդյոք
ընտանյոք
յոթանասուն
քանյոթ
երեսունյոթ

Շնորհաւո՜ր:

- Շնորհաւորում ենք, դասական ուղղագրութիւնով կարդալն արդէն սովորեցիք:
- Քանի որ կարդալը գրաւոր լեզուի 80%-ն է, արդէն կարելի է համարել որ դասական ուղղագրութեանը 80%-ով տիրապետում էք:

Գրելու կանոններ

1. իւ
2. եա
3. ոյ
4. եօ
5. ոյա, ոյե, այա
6. յեա
7. եա, յա
8. վ/ւ/ու
9. աւ, իւ, եւ
10. -ւու-
11. օտար բառեր
12. բառավերջի -է
13. էք, -էր
14. է ձայնաւորից առաջ
15. է/ի
16. է – արմատական (20)
17. այ-է խոսակցական
18. յատուկ անուններ
19. բառավերջի -յ
20. յ/J
21. յ < ի
22. յետ, յար, յեղ
23. յ/h արմատական (30)
24. -օրէն
25. -օ
26. օ արմատական (40)
27. երէն, օրէն, եղէն, աւէտ
28. անգիր սովորելու զոյգ բառեր (25)
29. գրաբարեան ձեւեր

150 միաւոր, որոնք անկանոն են, այսինքն՝ անգիր պէտք է սովորել

Մնացածը կանոնաւոր է եւ լեզուի իմացողը կարող է տրամաբանի ճիշտ գրելաձեւը

իւ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
յուղ	իւղ
հյութ	հիւթ
ճյուղ	ճիւղ
միությյուն	միութիւն
անկյուն	անկիւն
մրջյուն	մրջիւն
սյուն	սիւն
աղյուս	աղիւս

եա

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
սենյակ	սենեակ
Պալյան	Պալեան
միության	միութեան
սյան	սեան
համարյա	համարեա
կյանք	կեանք
անցյալ	անցեալ
առաքյալ	առաքեալ

ոյ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
լույս	լոյս
բույն	բոյն
քույր	քոյր
համբույր	համբոյր
թույլ	թոյլ
ծույլ	ծոյլ
հաճույք	հաճոյք
շահույթ	շահոյթ

եօ

Սովետական

յութ

ընտանյուք

արդյուք

Դասական-Մեսրոպեան

եօթ

ընտանեօք

արդեօք

ոյա, ոյէ, այա

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
գոյական	գոյական
հոյակապ	հոյակապ
նոյեմբեր	նոյեմբեր
բայանուն	բայանուն
փայատեր	փայատէր
Հայաստան	Հայաստան
կայազոր	կայազօր
կայարան	կայարան

յեա

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հայյացք	հայեացք
Սարոյան	Սարոյեան
երեկոյան	երեկոյեան
Հմայակ	Հմայեակ
Աղայան	Աղայեան

եա, յա

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
առավոտյան	առաւօտեան
կայարան	կայարան
համարյա	համարեա
ողորմյա	ողորմեա
մատյան	մատեան

վ, ւ

<u>Սովետական</u>

արշավանք
Գոշավանք
ղեկավար
տավար
կրծքավանդակ
բարձրավանդակ
արագավազ
մանկավարժ

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

արշաւանք
Գոշավանք
ղեկավար
տաւար
կրծքավանդակ
բարձրաւանդակ
արագավազ
մանկավարժ

-վ-, -ու-, -ւ-

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
դժվար	դժուար
կատվի	կատուի
զտնվել	զտնուել
զտնվում	զտնւում
հաշվում	հաշւում
հիվանդ	հիւանդ
զավառ	զաւառ
մոռացավ	մոռացաւ

եւ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
տերեւ	տերեւ
կեղեւ	կեղեւ
Լեւոն	Լեւոն
ԵՐԵՎԱՆ	ԵՐԵԻԱՆ
առեւտուր	առեւտուր
արեւ	արեւ
ՍԵՎԱՆ	ՍԵԻԱՆ
դպրեվանք	դպրեվանք

Եւ, Ու

<u>Սովետական</u>

Ուսանող

ԵՎՐՈՊԱ

Ուրբաթուու

ԻՋԵՎԱՆ

ՈՒՐՄԻԱ

ԵՎԱ

ԵՎ

Ու

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

Ուսանող

ԵԻՐՈՊԱ

Ուրբաթուու

ԻՋԵԻԱՆ

ՈՒՐՄԻԱ

ԵԻԱ

Եւ

Ու

աւ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
ցավ	ցաւ
լավ	լաւ
հասավ	հասաւ
լավագույն	լաւագոյն
կավից	կաւից
բավական	բաւական
հավաք	հաւաք
զավառ	գաւառ

իւ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
լրիվ	լրիւ
կռիվ	կռիւ
հիվանդ	հիւանդ
անիվ	անիւ
թիվ	թիւ
հաշիվ	հաշիւ
պասիվ	բայց՝ պասիվ
ակտիվ	բայց՝ ակտիվ

Բաղաձայն-ու-ձայնաւոր

<u>Սովետական</u>	<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>
Աստված	Աստուած
դժվար	դժուար
գրված	գրուած
հարված	հարուած
հունվար	յունուար
ստվար	ստուար
առվակ	առուակ
սրվակ	սրուակ

իւ-ու

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հաշիվ	հաշիւ
հաշվի	հաշուի
թիվ	թիւ
թվի	թուի
կռիվ	կռիւ
կռվի	կռուի
շիվ	շիւ
շվի	շուի

ուու > ւու

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
լրատու	լրատու
լրատվություն	լրատւութիւն
գտնվել	գտնուել
գտնվում	գտնւում
սկսվել	սկսուել
սկսվում	սկսւում
լսվել	լսուել
լսվում	լսւում

իւ > ւ -ում

<u>Սովետական</u>	<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>
հաշվում	հաշւում
թվում	թւում
ցրվում	ցրւում
կռվում	կռւում
պատվում	պատւում
համեմատ՝ զովում	զովում
գրավել, գրավում	գրաւել, գրաւում
կտրվել, կտրվում	կտրուել, կտրւում
գրավվել, գրավվում	գրաւուել, գրաււում

Օտար անուններ

<u>Սովետական</u>	<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>
Վոլգա	Վոլգա
Վոլտ	Վոլտ
Վոլդեմար	Վոլդեմար
Վոլգոգրադ	Վոլգոգրադ
Վորոնեժ	Վորոնեժ
Վոլֆգանգ	Վոլֆգանգ
Վոլտեր	Վոլտեր

Բառավերջի -է

Սովետական

թե

գրեթե

ափսե

ափսեներ

բոպե

բոպեներ

Գայանե

Վահե

Դասական-Մեսրոպեան

թէ

գրեթէ

ափսէ

ափսէներ

բոպէ

բոպէներ

Գայիանէ

Վահէ

էի, էր, էք, ցէք

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
գրեի	գրէի
գրեիր	գրէիր
գրեք	գրէք
ասացեք	ասացէք
խոսեինք	խօսէինք
խոսեիք	խօսէիք
խոսեին	խօսէին
խոսեցեք	խօսեցէք

-է ձայնաւորից առաջ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Անդրեաս	Անդրէաս
Թադեոս	Թադէոս
լեգեոն	լեգէոն
պանթեոն	պանթէոն
մարգարեություն	մարգարէութիւն
խաբեություն	խաբէութիւն
թեեւ	թէեւ
Թեոդոս	Թէոդոս

-էք

Սովետական

կողպեք

արժեք

հիմնարկեք

տնօրինեք

ջրօրհնեք

նշանդրեք

բայց՝ երբեք, ամենուրեք, երկուստեք, թեք

Դասական-Մեսրոպեան

կողպէք

արժէք

հիմնարկէք

տնօրինէք

ջրօրհնէք

նշանդրէք

երբեք, ամենուրեք, երկուստեք, թեք

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
մեջ	մէջ
գրագետ	գրագէտ
պես	պէս
նվեր	նուէր
կես	կէս
դեմք	դէմք
պարտեզ	պարտէզ
հանդեպ	հանդէպ

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
վրեժ	վրէժ
զենք	զէնք
ծես	ծէս
շեկ	շէկ
վեպ	վէպ
ընդդեմ	ընդդէմ
բանասեր	բանասէր
վեճ	վէճ

-է- (եւս է=>ի)

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
տեր	տէր
դեզ	դէզ
հանդես	հանդէս
ձեթ	ձէթ
անեծք	անէծք
շենք	շէնք
վերք	վէրք
անշեջ	անշէջ

-է- (արմատական)

Սովետական

իրեշ
կողպեք
կրկես
կետ
մողես
Աթենք
ծովահեն
պարետ
բզեզ
չեզոք
քարտեզ

Դասական-Մեսրոպեան

իրէշ
կողպէք
կրկէս
կէտ
մողէս
Աթէնք
ծովահէն
պարէտ
բզէզ
չէզոք
քարտէզ

բար-է-կամ, յեա

<u>Սովետական</u>

գարէջուր
որդէգրել
շոգէկառք
երեկոյան
հայյացք
Սարոյան
Աղայան

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

գարէջուր
որդէգրել
շոգէկառք
երեկոյեան
հայեացք
Սարոյեան
Աղայեան

այ > է խօսակցական

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հեր (հայր)	հէր
մեր (մայր)	մէր
ձեն (ձայն)	ձէն
ծեր (ծայր)	ծէր
փետ (փայտ)	փէտ
գել (գայլ)	գէլ
էսօր (այսօր)	էսօր
քել (քայլ)	քէլ

Յատուկ անուններ՝ -էն

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Արմեն	Արմէն
Արսեն	Արսէն
Աշխեն	Աշխէն
Շահեն	Շահէն
Գուրգեն	Գուրգէն
Վազգեն	Վազգէն
Բաբկեն	Բաբկէն (Բաբգէն)
Խորեն եւ այլն	Խորէն

Յատուկ անուններ՝ -էլ

<u>Արեւելեան</u>

Սամվել
Մանվել
Դանիել
Ռաֆայել
Արիել
Գաբրիել
Բել
Միքայել

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

Սամուէլ
Մանուէլ
Դանիէլ
Ռաֆայէլ
Արիէլ
Գաբրիէլ
Բէլ
Միքայէլ

Յատուկ անուններ՝ -ել, -էաս, -էոս

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Աբել	Աբել (նաեւ Աբէլ)
Առաքել	Առաքել
Գնել	Գնել (նաեւ Գնէլ)
Մարսել	Մարսել (նաեւ Մարսէլ)
Արիստոտել	Արիստոտել (նաեւ Արիստոտէլ)
Միշել	Միշել (նաեւ Միշէլ)
Անդրեաս	Անդրէաս
Թադեւոս	Թադէոս

-ենի, -եղ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
համեղ	համեղ
ուժեղ	ուժեղ
թիկնեղ	թիկնեղ
զորեղ	զօրեղ
մորենի	մորենի
խնձորենի	խնձորենի
վայրենի	վայրենի
թզենի	թզենի

Բառավերջի -յ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
գուլպա	գուլպայ
քահանա	քահանայ
երեկո	երեկոյ
հավաքածո	հաւաքածոյ
հանածո	հանածոյ
երեխա	երեխայ
վկա	վկայ
մեծարգո	մեծարգոյ

եզ. 3-րդ դէմք

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
կա	կայ
չկա	չկայ
կկարդա	կը կարդայ
կմնա	կը մնայ
կգիտենա	կը գիտենայ
կուզենա	կ՚ուզենայ
կվերջանա	կը վերջանայ
կուշանա	կ՚ուշանայ

Անցեալ 1-ին դէմք եզակի

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
տարա	տարայ
ընկա	ընկայ
մտա	մտայ
իջա	իջայ
մոռացա	մոռացայ
ուշացա	ուշացայ
հասկացա	հասկացայ
կերա	կերայ

Ժխտական

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
չեմ կարդա	չեմ կարդայ
չի գնա	չի գնայ
մի մոռանա	մի մոռանայ
չենք ուշանա	չենք ուշանայ
չենք մոտենա	չենք մօտենայ
չեմ իմանա	չեմ իմանայ
չի հասկանա	չի հասկանայ
մի մնա	մի մնայ

Հրամայական

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
կարդա՛	կարդա՛
խաղա՛	խաղա՛
հոգա՛	հոգա՛
գնա՛	գնա՛
մնա՛	մնա՛
զգա՛	զգա՛
լվա՛	լուա՛
հագա՛	հագա՛

Յատուկ անուններ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Անգլիա	Անգլիա
Մոսկվա	Մոսկուա
Ամերիկա	Ամերիկա
Աննա	Աննա
Սեդա	Սեդա
Մարոկո	Մարոկո
Ալլա	Ալլա

Կարճ բառեր

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
սա	սա
դա	դա
նա	նա
ահա	ահա
ապա	ապա
այո	այո
կա	*բայց*՝ կայ
չկա	*բայց*՝ չկայ

-յ/J

Սովետական

հունիս

հուլիս

հունվար

Հիսուս

Հակոբ

Հովհաննես

Հովակիմ

Հովսեփ

Դասական-Մեսրոպեան

յունիս

յուլիս

յունուար

Յիսուս

Յակոբ

Յովհաննէս

Յովհակիմ

Յովսէփ

-յ/J

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Հոբ	Յոբ
Հաբեթ	Յաբեթ
Հասմիկ	Յասմիկ
Հովնան	Յովնան
Հարություն	Յարութիւն
Հուսիկ	Յուսիկ
Հունան	Յունան
Հորդանան	Յորդանան

յ- < ի +

Սովետական

հանուն
հանձնել
հօգուտ
հիրավի
հոտնկայս
հարձակվել
հաջողություն
հանցանք

Դասական-Մեսրոպեան

յանուն
յանձնել
յօգուտ
յիրաւի
յոտնկայս
յարձակուել
յաջողութիւն
յանցանք

յ- < ի +

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հաջորդ	յաջորդ
հավելում	յաւելում
հավելյալ	յաւելեալ
հանկարծ	յանկարծ (ի+ան+կարծ)
հանպատրաստից	յանպատրաստից
հօրինել	յօրինել
հուշել	յուշել (ի+ուշ+ել)

յար-

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հարատեւ	յար+ատեւ
հարաբերություն	յար+աբերութիւն
նաեւ՝ հարիր	յարիր
հարկ (շենքի)	յարկ
հարմար	յարմար
հարություն	յարութիւն
հարդարել	յարդարել
հարզանք	յարգանք

յետ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հետո	յետոյ
հետաձգել	յետաձգել
հետ տալ	յետ տալ
հետադարձ	յետադարձ
հետամնաց	յետամնաց
հետեւից	յետեւից
հետագիր	յետագիր

հետ

<u>Սովետական</u>

հետ (միասին)

հետք

հետեւել

հետամուտ

հետազոտել

հետաքրքիր

հետաքննել

հետախույզ

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

հետ

հետք

հետեւել

հետամուտ

հետազօտել

հետաքրքիր

հետաքննել

հետախոյզ

հեղ \ յեղ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հեղափոխություն	յեղափոխութիւն
հեղհեղուկ	յեղյեղուկ
ծայրահեղ	ծայր-ա-յեղ
բայց՝ հեղինակ	հեղինակ
Հեղինար (Hel)	Հեղինար
Հեղինե (Hel)	Հեղինէ
հեղուկ	հեղուկ

հեն \ յեն

<u>Սովետական</u>	<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>
հենարան	յենարան
հենակետ	յենակէտ
հենվել	յենուել
հենապատ	յենապատ
բայց՝ հենք	հէնք, հինել
ծովահեն	ծովահէն

յօ, յի, յու

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հոժար	յօժար
հոնք	յօնք
հորանջել	յօրանջել
հորինել	յօրինել
հիշել	յիշել
հուշել	յուշել
հիմար	յիմար

յս-, յղ-, յո

<u>Սովետական</u>

հստակ

հղի

հղկել

հույս

հոգնած

հույն

հույզ

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

յստակ

յղի

յղկել

յոյս

յոգնած

յոյն

յոյզ

յո, հո

<u>Սովետական</u>

հոգնակի

հոգնած

հոգնություն

հոգնել

բայց՝ հոգս

հոգի

անհոգ

հոգևոր

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

յոգնակի

յոգնած

յոգնութիւն

յոգնել

հոգս

հոգի

անհոգ

հոգեւոր

յոյ, յու

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
հույն	յոյն
հույս	յոյս
հույզ	յոյզ
հուսալ	յուսալ
Հունաստան	Յունաստան
անհույս	անյոյս
հունարեն	յունարէն
հուզված	յուզուած

-օք

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
խելոք	խելօք
օրոք	օրօք
ընտանյոք	ընտանեօք
ցավոք	ցաւօք
իրոք	իրօք
արդյոք	արդեօք
բայց՝ բողոք	բողոք
բայց՝ անողոք	անողոք

ou (4 արմատ)

<u>Սովետական</u>

խոսք
խոսել
բայց՝ խոստում
խոստովանություն
զբոսնել
զբոսայգի
սոսի
նոսր

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

խօսք
խօսել
խոստում
խոստովանութիւն
զբօսնել
զբօսայգի
սօսի
նօսր

օշ (4 արմատ)

<u>Սովետական</u>

կոշիկ
դրոշ
բայց՝ դրոշմանիշ
շոշափելի
կոշկակար
դրոշակ
թոշակ
թոշակառու

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

կօշիկ
դրօշակ
դրոշմանիշ
շօշափելի
կօշկակար
դրօշակ
թօշակ
թօշակառու

օն

Սովետական

պաշտոն
կրոն
կտրոն
արտոնել
գործոն
հոնք
թափոն
զարթոնք

Դասական-Մեսրոպեան

պաշտօն
կրօն
կտրօն
արտօնել
գործօն
յօնք
թափօն
զարթօնք

օն

<u>Սովետական</u>

տոն

կրոնական

զգոն

արտոնություն

ձոն

տոնակատարություն

պաշտոնյա

բայց՝ տոն (ձայն)

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

տօն

կրօնական

զգօն

արտօնութիւն

ձօն

տօնակատարութիւն

պաշտօնեայ

տոն

ու

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
առավոտ	առաւօտ
կարոտ	կարօտ
մոտ	մօտ
համառոտ	համառօտ
գոտի	գօտի
հոտ (ոչխարի)	հօտ
հետազոտել	հետազօտել
ծնոտ	ծնօտ

օտ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
առավոտյան	առաւօտեան
կարոտ	կարօտ
մարդամոտ	մարդամօտ
արոտ	արօտ
գոտեպնդվել	գօտեպնդուել
նարոտ	նարօտ
հետազոտություն	հետազօտութիւն
աղոտ (ոչ պարզ)	աղօտ

-ոտ (վերջածանց)

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
ամպոտ	ամպոտ
աղմկոտ	աղմկոտ
փոշոտ	փոշոտ
ամաչկոտ	ամաչկոտ
ժայռոտ	ժայռոտ
ձյունոտ	ձիւնոտ
ցավոտ	ցաւոտ

օթ, օղ

<u>Սովետական</u>

ադոթք
ամոթ
անոթ
ծանոթ
հոդված
գոդել
յոթ
տոթ
թոթափել

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

աղօթք
ամօթ
անօթ
ծանօթ
յօդուած
գօդել
եօթ
տօթ
թօթափել

օր

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
մոր	մօր
մորուք	մօրուք
հոր	հօր
եղբոր	եղբօր
օրոր	օրօր
զորք	զօրք
հզոր	հզօր
հորինել	յօրինել

օր

<u>Սովետական</u>

մորաքույր

հորանջել

թափոր

հորեղբոր

օրորոց

զորավոր

հզորություն

բայց՝ Թաբոր լեռ

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

մօրաքոյր

յօրանջել

թափօր

հօրեղբօր

օրօրոց

զօրաւոր

հզօրութիւն

Թաբոր լեռ

- օ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
Կարո	Կարօ
Մարո	Մարօ
Կարոյի	Կարոյի
Մարոյի	Մարոյի
Միամանթո	Միամանթօ
Պեպո	Պեպօ
ավտո	աւտօ (նաեւ աւտո)

օղ

<u>Սովետական</u>	<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>
ցող	ցօղ
ցողուն	ցօղուն
քող	քօղ
սքող	սքօղ
Պողոս	Պօղոս
դողանջել	դօղանջել
բայց՝ երգող, գրող	երգող, գրող
բայց՝ բողոք, անողոք	բողոք, անողոք

օ/ո

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
օլիմպիական	ոլիմպիական
ով	ով
օվկիանոս	ովկիանոս
օազիս	ովասիս
օվսաննա	ովսաննայ

-եղէն

<u>Սովետական</u>

խմորեղեն
մսեղեն
կաթնեղեն
մրգեղեն
ապակեղեն
կանաչեղեն
ոսկեղեն
ջրեղեն

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

խմորեղէն
մսեղէն
կաթնեղէն
մրգեղէն
ապակեղէն
կանաչեղէն
ոսկեղէն
ջրեղէն

-արէն, -երէն, -էն

<u>Սովետական</u>

հայերեն
ռուսերեն
հունարեն
արդեն
նորեն
չինարեն
վրացերեն
գերմաներեն

<u>Դասական-Մեսրոպեան</u>

հայերէն
ռուսերէն
յունարէն
արդէն
նորէն
չինարէն
վրացերէն
գերմաներէն

-օրէն, -աւէտ

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
օգտավետ	օգտաւէտ
բուրավետ	բուրաւէտ
սերտորեն	սերտօրէն
նենգորեն	նենգօրէն
ծաղկավետ	ծաղկաւէտ
ուժգնորեն	ուժգնօրէն
արդյունավետ	արդիւնաւէտ
ազահորեն	ազահօրէն

կը, կ’

Սովետական	Դասական-Մեսրոպեան
կգրեն	կը գրեն
կասեն	կ’ասեն
կհիմանան	կ’հիմանան
կսովորեն	կը սովորեն
կանցնեն	կ’անցնեն
կսկսվի	կը սկսուի
կմիանան	կը միանան
կտան	կը տան

29 Անգիր սովորելու զույգ բառեր

Օ/Ո (5)

1. խօս, խօսել, *բայց*` խոսում, խոսովանել
2. դրօշ, դրօշակ, *բայց*` դրոշմ, դրոշմանիշ
3. ծնօտ, *բայց*` ամպոտ, փոշոտ
4. հօր-հայր, *բայց*` հոր-ջրհոր
5. հոտ-բույր, *բայց*` հօտ-ոչխարի

29 Անգիր սովորելու զոյգ բառեր

Է/Ե (9)

6. երէկ, *բայց*՝ երեկոյ
7. մէկ, *բայց*՝ մեկնել, մեկնութիւն
8. ամէնը, *բայց*՝ ամենալաւ
9. պետ, *բայց*՝ պէտք
10. սէր-սիրել, *բայց*՝ սեր,սերունդ
11. տարեց, *բայց*՝ տարէ-ցտարի
12. հրէշ, *բայց*՝ հրեշտակ
13. մեզ-մեր, *բայց*՝ մէզ-միզել
14. զետ-զետակ, զետին, *բայց*՝ զէտ-զիտուն

29 Անգիր սորվելու զոյգ բառեր

Յ/Հ (15)

15. հետ (միասին), *բայց*՝ յետ, յետոյ, յետ գնալ
16. հոգի, հոգս, *բայց*՝ յոգնած, յոգնակի
17. հինգ, *բայց*՝ յիսուն
18. հարեւան, *բայց*՝ յարակից
19. յստակ, *բայց*՝ հսկայ, հսկել
20. յանգել, *բայց*՝ հանգիստ, հանգուցեալ
21. յագենալ, *բայց*՝ հագնել, հագուստ
22. հեղուկ, *բայց*՝ յեղափոխութիւն
23. հարուած, *բայց*՝ յարութիւն

29 Անգիր սովորելու զույգ բառեր

24. հարթ, *բայց՝* յարդարել
25. յամրաքայլ, *բայց՝* համր (մունջ)
26. հէնք, *բայց՝* յենարան
27. յարկ-շենքի, բայց՝ հարկ-տուրք
28. յոյժ, *բայց՝* հուժկու
29. յոռի-վատ, *բայց՝* հոռի-ամսանուն

Գրաբարեան ձեւեր

բարւոք
տեղւոյն
որդւոյ
հոգւոյ
եկեղեցւոյ
պատւոյ

Անգիր սորվելու ցանկեր

- -է
- -օ
- յ-

Օ ցանկ (51)

ծանօթ
տօթ
անօթ
թօթափել
եօթ
յօժար
ճօճել
ցօղ
ցօղուն
քօղ

ղօղանջել
Պօղոս
տօն
պաշտօն
կրօն
արտօնել
գործօն
թափօն
կտրօն
արօտ

զգօն
ձօն
յօնք
զարթօնք
դրօշ
կօշիկ
թօշակ
շօշափել
խօսք
զբօսնել

Օ ցանկ (51)

նօսր	հօտ (ոչխար)	մօր
սօսի	հետազօտ	զօրք
մօտ	ծնօտ	հզօր
զօտի	ծղօտ	մօրուք
առաւօտ	նարօտ	յօրանջել
կարօտ	եղբօր	թափօր
համառօտ	հօր (հայր)	օրօր

Յ ցանկ (46)

յիսուն
յիմար
յղի
յղել
յղկել
յստակ
յոգնած
յոգնակի
յոռետես
յորդ
յորդորել
յովազ
յորձանք
յօրինել
յօդուած
յօնք
յօժար
յօշոտել
յոյս
յոյն
յոյզ, յուզ-
յոյժ
յանկարծ
յաճախ
յայտ
յատուկ
յատակ

Յ ցանկ (46)

յարմար
յարգանք
յաղթել
յանդուգն
յափշտակել
յամառ
յաւերժ

յանգել
յագենալ
յանդիման
յարիր
յապաղել
յապաւում

յաւէտ
յարդարել
յաւակնել
յարաբերել
յետոյ/յետ
յառել

Ե-Է ցանկ (40)

յեղ
Աբել
Գնել
Առաքել
երեք
երբեք
ամենուրեք
երկուստեք
Աթէնք
ամէն
ամէնքս
մէկ
երէկ
թէյ
չէզոք
թէպէտ
կէտ
քարտէզ
պատճէն
ժապաւէն
աղուէս
մողէս
գոմէշ
գմբէթ
եղէգ
կրկէս
հրէշ
մէզ
քէֆ
տարեց
պարէտ
Գէորգ/Գեւորգ
հէնց
գէթ
աղէտ
ծովահէն
տարէցտարի
Երուսաղէմ
Սէթ
Սէմ
ընկէց